

בירורים בהלכה

כיצד נמנע לינה במי הכיור?

במשנה (יומא לז, א) מובא ש'בן קטיף עשה 'מוכני לכיור, על מנת שלא יפסלו המים בלינה. מהו המוכני? הגמ' אומרת שזהו 'גילגלא דהוה משקעא ליה'. לדברי רוב המפרשים נראה, שמדובר בגלגלת שבאמצעותה היו מורידים את הכיור לתוך בור מי מעיין או מי גשמים, ובאמצעות החיבור למי המעיין המים לא נפסלים (מדוע? רש"י כתב שאז שבטלה לינתם, ובשטמ"ק כתב דבטלה קדושתם. והאחרונים עסקו בהבדל שבין הלשונות, ויש שכתבו דלפי הלשון שבטלה לינתן הכוונה היא שרק דבר העומד לשימוש יש בו פסול לינה, וכאשר משקע אותו בבור אינו עומד לשימוש, ולפי הלשון דבטלה קדושתם הכוונה היא שבשעה שהמים מחוברים למי המעיין שבקרקע בטלה קדושתם, משום שהם נחשבים כאילו אינם בכלי שרת. הקהילות יעקב הקשה מכאן על דברי האבנ"י הסובר שאסור לבטל תרומה ברוב ועי"ז לבטל מקדושתה, ויש שחילקו בין הנדונים).

אמנם, הרמב"ם חידש הסבר אחר (פיהמ"ש תמיד א, ד; הל' בית הבחירה ג, יח) לפיו מוכני הוא כלי חולין שבו היו מים, וממנו מילאו את הכיור, כך שמילאו אותו בשיעור הנצרך, וממילא לא היו נשארים מים בכיור בלינה. הכסף משנה (שם) כתב, שפירש שכוונת הגמ' 'גילגלא' הוא כלי עור כעין גלגל, שהכיור היה שקוע בתוכו (אמנם הרמב"ם עצמו בהל' ביאת מקדש פ"ה הי"ד פירש שהיו משקעים את הכיור, והאריכו בסתירת דבריו, אמנם לכאורה יש לומר שגם קודם ל'המצאתו' של בן קטיף היו משקעים את הכיור כדי למנוע לינה, ולאחר המצאתו לא היה צריך בכך, וצ"ב).

ביחס לדיני הקרבנות מצאנו 'פסול לינה'. כלומר, קרבן שדמו נזרק על גבי המזבח ביום, ניתן להקטירו במשך הלילה. אם האברים לא הועלו על המזבח עד הבוקר, הרי הוא 'נפסל בלינה'.

אמנם, מלבד פסול לינה בקרבנות מצאנו פסול לינה בדברים נוספים. בירושלמי (סוכה סופ"ד) נח' ר' פדת ור' אחא האם 'מי סוטה' נפסלים בלינה כאשר הם בכלי שרת, או שדווקא דבר שיש במינו למזבח לינה פוסלת בו (הגמ' בזבחים קד, ב הסתפקה האם בפריס הנשרפים, שאינם מוקרבים ע"ג המזבח, אלא דמם בלבד יש פסול לינה, או מכיוון שלא עומדים לאכילה – לא, ועי' אבן האזל ביאת מקדש פ"ה, הי"ד שדן ביחס שבין מי סוטה לפריס).

להלכה נפסק (עי' סוגית הגמ' זבחים כ, א דאפשר שהדבר תלוי במח' אם יש פסול לינה גם בקידוש ידו"ר) שישנו פסול לינה גם במי הכיור. כלומר, מים שהיו בכיור בעלות השחר – נפסלים מלהשתמש בהם. ולמרות שמים אלו אינם מועלים ע"ג המזבח, הסביר הגרא"ז מלצר (אבה"ז שם) שכיון שהם מיועדים לעבודה ע"ג המזבח, גם הסוברים שאין פסול לינה במי סוטה – יודו שכאן שייך פסול זה (ובשאלה האם פסול זה הוא מהתורה מדרבנן, עי' רש"י ותוס' בזבחים שם, ועי' שם דעת רבי חייא דפסול לינה בכיור לעבודת יום הוא בשקיעה ולעבודת לילה הוא בעה"ש, ויותר מסתבר לפי"ז שזהו פסול דרבנן, ואכמ"ל).

האם ישנו איסור שהמים שבכיור יפסלו בלינה? מדברי רש"י במקום אחד (יומא לז, א ד"ה מוכני) משמע ש'אין זה דרך כבוד', וא"כ אין זה איסור גמור. מאידך, מדברי רש"י במקום אחר (זבחים כא, ב ד"ה איכא) משמע, שלגבי המים שהתקדשו בכלי ישנה מצות שמירה, כמו בשאר קודשים (הנלמדת ממצות שמירת התרומה מטומאה), וא"כ ישנה חובה מהתורה לשמור שהמים לא יפסלו.

והשב את העבודה לדביר ביתך!